

Lægemidler skal bruges med omtanke

Læge og ph.d.-studerende Nelsan Pourhadi forsker i brugen af almindelig ordineret medicin og sammenhængen med demens. For over tid kan ofte anvendte medikamenter muligvis skade hjernen, og han er derfor fortaler for, at medicin altid skal bruges med omtanke for virkning og bivirkning.

Nelsan Pourhadi blev uddannet læge i 2017 og startede som klinisk læge i Hukommelsesklinikken, Nationalt Videnscenter for Demens på Rigshospitalet i 2020. I 2022 begyndte han på sin ph.d., som han afslutter i 2025. Overskriften for Nelsan Pourhadis forskning er *farmako-epidemiologi*, der handler om at studere lægemidlers effekt i det store perspektiv, nemlig på befolkningsniveau. Det motiverer ham, at forskningsresultaterne potentielt kan få betydning for hele patientgrupper, og at der samtidig mangler viden om langtidsvirkningerne af medicin:

”Der bliver udskrevet meget medicin, men der er begrænset viden om, hvordan mange lægemidler påvirker den enkelte patient på den lange bane. Og i virkeligheden skal medicin først stå sin endelige prøve, efter den er kommet på markedet, hvor den for alvor viser sine effekter og sikkerhed,” forklarer Nelsan Pourhadi.

Der bliver udskrevet meget medicin, men der er begrænset viden om, hvordan mange lægemidler påvirker den enkelte patient på den lange bane. Og i virkeligheden skal medicin først stå sin endelige prøve, efter den er kommet på markedet, hvor den for alvor viser sine effekter og sikkerhed.

Nelsan Pourhadi

Læge og ph.d.-studerende

De danske registre nyder international anerkendelse

For at kunne undersøge sygdomme i en hel befolkning bruger Nelsan Pourhadi den forskningsdisciplin, man kalder *registerforskning*. Og her er Danmark med sine omfattende nationale registre, der indeholder data om alle landets borgere, i den absolutte verdenselite. Derfor kigger udlandet med, når forskning baseret på anonymiserede data fra danske registre bliver udgivet, simpelthen fordi danske data er helt exceptionelle.

De danske registre er både kendetegnet af høj kvalitet, troværdighed og lang varighed, sidstnævnte fordi dataindsamlingen er foregået over mange årtier. Til sin forskning bruger Nelsan Pourhadi data fra Landspatientregistret, der indeholder alle informationer om diagnoser, undersøgelser og behandlinger på danske sygehuse, Lægemiddelstatistikregisteret, der indeholder alle recepter indløst på danske apoteker, data fra Danmarks Statistik og Uddannelsesregistret.

Uddannelsesregistret er relevant, fordi man ved, at uddannelsesniveaet har betydning for folks sundhed. Det er velkendt, at mennesker med kortere uddannelse har højere risiko for at få demens. Derfor korrigeres der for uddannelsesniveau i forskningsundersøgelserne, så resultaterne ikke skævvrides.

Hvordan påvirker langtidsbrug af lægemidler hjernen?

I 2023 fik Nelsan Pourhadi publiceret to studier, der fik international opmærksomhed. Det første var blandt andet i samarbejde med Kræftens Bekæmpelse og handlede om hormonbehandling til kvinder i overgangsalderen. Det andet studie handlede om medicin mod mavesår og halsbrand, såkaldte *syrepumpehæmmere*. Begge studier viste en højere forekomst af demens blandt dem, der henholdsvis havde fået hormonbehandling og syrepumpehæmmere.

Hvad sker der i hjernen, når man igennem flere år tager helt almindelige lægemidler som fx syrepumpehæmmere, fordi man eksempelvis er generet af sure opstød?

Nelsan Pourhadi
Læge og ph.d.-studerende

”Hvad sker der i hjernen, når man igennem flere år tager helt almindelige lægemidler som fx syrepumpehæmmere, fordi man eksempelvis er generet af sure opstød? Tidligere forskning indikerer, at syrepumpehæmmere muligvis kan påvirke hjernen ved fx at sænke niveauet af neurotransmittere, som er et signalstof, hjernecellerne bruger til at kommunikere med hinanden. Særligt ved Alzheimers sygdom falder mængden af signalstoffer. Blandt andet derfor ville jeg ved hjælp af de danske registre se på sammenhængen mellem brug af syrepumpehæmmere og risiko for demens,” siger Nelsan Pourhadi og fortsætter:

”Registerforskning har den klare fordel, at man bruger *real world data* – altså data fra den virkelige verden – til at undersøge store befolkningsgrupper, som kan følges i mange årtier. En begrænsning er dog, at undersøgelserne ikke entydigt kan sige noget om den præcise årsag til de fund, vi gør. For er syrepumpehæmmerne den direkte årsag til den øgede demensrisiko? Eller er det *årsagen* til, at syrepumpehæmmerne bliver udskrevet, der øger risikoen? Er det begge dele? Det er den klassiske diskussion om hønen og ægget, for i denne type studie kan man nemlig ikke adskille det fuldkomment. Man kan heller ikke udelukke indflydelse fra faktorer, man ikke kender, fx rygning.”

Skal man tættere på svaret om hønen og ægget, kræver det inddragelse af andre forskningsdiscipliner, blandt andet kliniske studier, hvor man fx scanner patienter, der får syrepumpehæmmere, og patienter, der ikke gør, og herefter undersøger for forandringer i hjernen, forklarer Nelsan Pourhadi.

”De to forskellige forskningsmetoder supplerer på den måde hinanden, og det er en kæmpe styrke. Kombineres forskningen, kan vi identificere reelle risikofaktorer for demens og rent faktisk gøre noget ved det. Det er en stor fordel at kunne forbygge sygdom frem for at behandle en sygdom, der allerede har lavet skade.”

Brug lægemidler med omtanke

Lægemidler har bivirkninger, hvoraf de fleste er milde og forsvinder igen, men de kan også være potentielt alvorlige, som Nelsan Pourhadis forskning indikerer. Derfor maner han til omtanke, når man overvejer behandling med lægemidler. Det er en individuel vurdering mellem lægen og patienten i forhold til fordele og risikoen for ulemper:

”Vi ved, at der er et overforbrug af syrepumpehæmmere, også i Danmark. For at komme det til livs bør lægen vurdere den enkelte patients behov for medicinen. Ved mavesår kan medicinen være livsvigtig, men der kan være andre situationer, hvor den er knap så vigtig. Tommelfingerreglen er: så lille dosis som muligt, i så kort tid som muligt, som giver den ønskede behandling/symptomlindring af tilstanden. Det samme gælder for brug af hormonbehandling mod gener i forbindelse med overgangsalderen – og i princippet al anden medicin. Men det er vigtigt aldrig at stoppe med at tage medicin uden at tale med sin læge først.”

Tommelfingerreglen er: så lille dosis medicin som muligt, i så kort tid som muligt

Nelsan Pourhadi
Læge og ph.d.-studerende

Mennesker, der allerede har demens, er særligt sårbare over for lægemidler og især bivirkninger relateret til hjernen. Derfor anbefaler Nelsan Pourhadi at få ryddet op i patienternes medicinlister. For som det er nu, revideres medicinlisterne ikke nødvendigvis ofte nok, men risikerer at blive længere for hver gang, nye lægemidler udskrives:

”Polyfarmaci, altså samtidig brug af mange forskellige lægemidler, er potentielt farligt, og derfor bør der holdes øje med medicinforbruget. Det er vigtigt at sanere medicinlisterne, især blandt ældre og i særdeleshed blandt ældre med demens.”

Ny forskning på vej

Nelsan Pourhadi er i fuld gang med de to øvrige studier i sin ph.d. I et af studierne undersøger han opioider, der fx bruges i nogle typer af smertestillende medicin, og sammenhængen med risikoen for demens. I et andet studie ser han på *antikolinerge* lægemidler, fx blæremedicin, fordi de indeholder stoffer, der potentielt kan sænke niveauet af neurotransmittere. Resultaterne forventes at være klar til offentliggørelse i løbet af 2024 og 2025.

Denne artikel er også bragt i videnscentrets [årsmagasin 2024](#).

Oprettet: 03. juli 2024